

*И днес йощ Балканът, щом буря зафаща,
спомня тоз ден бурен, шуми и препраща
славата му дивна като някой ек
от урва на урва и от век на век!*

Кураж

Списание за социални права и интеграция • Година XXVI • Брой 3 • март • 2017 г. • Цена 0.50 лв

**ИДЕ БЛАГОВЕЦ, ИДЕ ВЕЛИКДЕН,
БЪДЕТЕ УСМИХНАТИ И ДОБРИ!**

ЧЕСТИТА БАБА МАРТА !

ЧЕСТИТА ПРОЛЕТ !

Акцент

3 - 5

**ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ НАСЪРЧАВА
ПРАВТА, ЦЕННОСТИТЕ И ДЕМОКРАЦИЯТА**

ДОБРИТЕ ВЕСТИ ИДВАТ С КУРАЖ

6 - 7

ДОПИСКИ от Хасково, Любимец, Стамболово, Враца, Долна Баня,
Кубрат, с. Красен, Пазарджик, Велико Търново

Личности

13 - 21

Да намериш сили да живееш, да обичаш,
да работиш за другите - интервю със Светла Николова
Една тъжна история ... И една щастлива

Справочник

22 - 28

Арт седянка

29 - 30

Памет

31

Димчо Дебелянов

Празници

32 - 35

Хумор

36 - 37

Забавно

38 - 39

Паметта на България

40

**ЧЕСТИТ 8 МАРТ,
ДАМИ!**

ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ НАСЪРЧАВА ПРАВТА, ЦЕННОСТИТЕ И ДЕМОКРАЦИЯТА

Европейската комисия публикува своя трети Доклад за гражданството на ЕС, в който прави преглед на напредъка, постигнат от 2014 г. насам, и очертава действия, за да се гарантира, че гражданите могат да се ползват пълноценно от правата си във всекидневието - когато работят, пътуват, учат или участват в избори.

В наши дни европейците са осведомени по-добре от всякога за своя статут на граждани на Съюза, а делът на европейските граждани, които биха искали да знаят повече за своите права, продължава да нараства. Всеки четири от пет европейци ценят особено много правото на свободно движение, което им позволява да живеят, работят, учат и извършват стопанска дейност навсякъде в ЕС (Евробарометър от декември 2016 г.). Въпреки това, липсата на информираност означава, че гражданите на ЕС не упражняват в пълна степен правото си да гласуват на европейски и местни избори и много от тях не са запознати с правото си на консулска закрила. В Доклада за гражданството на ЕС от 2017 г. се определят приоритетите на Комисията за понататъшното повишаване на осведомеността за тези права

и за улесняване използването им на практика.

wwwВера Йоурова, комисар по въпросите на правосъдието, потребителите и равнопоставеността между половете, отговарящ за правата, произтичащи от гражданството на ЕС, посочи: „87 % от европейците са запознати със статута си на граждани на ЕС, като този процент е по-голям от всякога, но те невинаги са запознати с правата, произтичащи от гражданството на ЕС. Гражданството на ЕС е свързано с важни права и свободи, а също така и с възможността за участие в демократичния живот и за вземане на активно участие в процеса на вземане на решения в ЕС. Ние искаме да предоставим възможност на гражданите да получат повече информация за своите права в ЕС и да ги използват по-лесно.“

Димитwwwите на миграцията, вътрешните работи и гражданството, заяви: „Европейският съюз съществува за европейските граждани и чрез тях. За да се гарантира, че гражданите на ЕС могат да се ползват пълноценно от своите права и свободи във време на нарастващи транснационални предизвикателства, ние сме решени да продължим нашата ▶

ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ НАСЪРЧАВА ПРАВАТА, ЦЕННОСТИТЕ И ДЕМОКРАЦИЯТА

работа за укрепване на сигурността в рамките на ЕС и чрез засилване на защитата на нашите общи външни граници.“

Докладът е изготвен въз основа на информация, предоставена от гражданите, чрез участие в проучвания и в обществена консултация, и се фокусира върху четири основни области: 1) утвърждаване на правата, произтичащи от гражданството на ЕС, и на общите ценности на ЕС; 2) засилване на участието на гражданите в демократичния живот на ЕС; 3) опростяване на всекидневието на гражданите на ЕС; 4) повишаване на сигурността и утвърждаване на равенството.

За постигането на тези цели Комисията ще предприеме редица действия, които включват:

- организиране на кампании в целия ЕС за информиране за правата, произтичащи от гражданството на ЕС, за да се помогне на гражданите да разберат по-добре правата си;

- засилване на доброволчеството: Комисията се стреми към създаването на повече възможности за младите хора в Европа, за да могат да допринасят в значителна степен за обществото и да проявяват со-

лидарност. Европейският корпус за солидарност, създаден на 7 декември 2016 г., предоставя на младите хора възможност да придобият ценен професионален опит, като същевременно проявяват солидарност към нуждаещите се.

- представяне на предложение за „единен цифров портал“, така че на гражданите да се предостави лесен онлайн достъп до информация, помощ и услуги за решаване на проблеми по широка гама от административни въпроси;

- по-интензивно провеждане на граждански диалози и публична дискусия, с цел да се обменят мнения с гражданите на ЕС и да се подобри разбирането на гражданите за въздействието, оказвано от Съюза върху ежедневието им. От встъпването в длъжност на Комисията на председателя Юнкер досега вече са били организирани 125 граждански диалога;

- популяризиране на най-добрите практики, за да се помогне на гражданите да гласуват и да се кандидатираат на изборите за Европейски парламент, особено в навечерието на изборите, които ще се проведат през 2019 г.

СОЦИАЛНИ И ПРАЗНИЧНИ СЪБИТИЯ

ХАСКОВО

Олга ВЕЛЕВА

ХАСКОВСКОТО ЧИТАЛИЩЕ "ЗАРЯ" е допустим кандидат за отпускане на средства по проект "Осигуряване на достъпна архитектурна среда за културни, исторически и спортни обекти за хора с увреждания", обявен от Агенцията за хора с увреждания. В тази връзка кметът Добри Беливанов внесе докладна за февруарската сесия на общинския съвет за даване съгласие за участие в конкурса за финансиране. Най-старото читалище в Хасковска област кандидатства за осигуряване на външен достъп до библиотеката и адаптиране на санитарни помещения за хора с увреждания, както и за изграждане на асансьори или лифтови платформи. ■

ЛЮБИМЕЦ

С ТЪРЖЕСТВЕНА ЦЕРЕМОНИЯ И ОТСЛУЖВАНЕ НА ВОДОСВЕТ за здраве и благоденствие бяха открити изнесените работни места на Дирекция „Социално подпомагане“ в Любимец. Събитието се състоя пред новите офиси на социалната служба, намиращи се в самия център на града, в близост до всички обществени институции. На празника присъстваха кметът на община Любимец – инж. А. Анастасов, председателят на Общинския съвет М. Станкова, заместник министърът на труда и социалната политика – Ив. Иванов, Изпълнителният директор на АСП Цв. Васев, Директорът на ДСП – Хасково Ст. Манахилов.

Церемонията бе открита от директора на социалната служба Росица Христова, която в словото си благодари на общинското ръководство за подкрепата и помощта, която са оказали при ремонта и обновлението, на заместник-министър Иванов, с чието съдействие от бюджета на министерството е осигурена голяма част от финансирането и не на последно място - на Изпълнителния директор на Агенцията, без чието съдействие всичко ▶

ЛЮБИМЕЦ

това не би било факт. Кметът от своя страна също поздрави социалните работници и им пожела „да не спират да бъдат опора на най-уязвимите хора в трудните им моменти“. Той подари на Христова букет цветя и авторска кар-

тина, а на Ивайло Иванов връчи плакет със символа на община Любимец и пожелания за бъдещо ползотворно сътрудничество.

Община Любимец предостави помещенията безвъзмездно на Дирекция социално подпомагане. Ремонтът им стартира през лятото на 2016 г. и приключи малко преди Коледно-Новогодишните празници. В службата има осигурена достъпна среда за лицата с увреждания, има изградена приемна за граждани, отделна стая за работа с деца и не на последно място - подобри условия за труд на социалните работници. ■

Иван ИВАНОВ

ОБЩИНА СТАМБОЛОВО ПОЛУЧИ СПЕЦИАЛИЗИРАН АВТОМОБИЛ за хора с увреждания. Возилото е снабдено с електрохидравлична рампа и ще се ползва от Центъра за почасово предоставяне на услуги за социално включване в общността и в домашна среда. То разполага с пет плюс едно места и с мя-

СТАМБОЛОВО

сто за инвалидна количка.

Местната управа закупи автомобила в изпълнение на европроект, по който се предоставят здравни грижи на лица с увреждания и възрастни хора. Дейностите включват не само транспорт до Центъра за услуги в Стамболово, но и до здравни заведения за консултации, прегледи, терапия и други нужди. ууСъс закупуването на колата се осигурява и възможност потребителите да бъдат посещавани в домовете им от специалистите в Центъра. ■

ВРАЦА

Галина ГАНОВА

„ЙОГА НА СМЕХА“ Е НАЙ-НОВОТО ЗАНИМАНИЕ за врачанските членове на ООИ към СИБ. Разтоварващият комплекс от забавни упражнения в комбинация със сърдечен смях, са съобразени с ограничените двигателни способности на участниците и се провеждат всяка сряда в Центъра за хора с увреждания. Инструктор на благотворителната инициатива е Десислава Делийска, отдавна съпричастна към проблемите на инвалидите, тъй като е дъщеря на Дарина Делийска – дългогодишен член на организацията и председател на Контролно - ревизионната комисиия.

Иновативната идея се родила миналата година, когато Жасмина Баръмова - председател на организацията във Враца - разбрала, че в града има сформирана група по „Йога на смеха“, ръководена от Десислава Делийска. Така се стигна до първия сеанс в средата на февруари, на който

присъстваха 21 човека, готови да експериментират с новата терапия за раздвижване и подобряване на емоционалното здраве чрез смях.

„Вярвам, че броят на желаещите ще расте, защото днес хората останаха много доволни и на сбогуване не скриха доброто си настроение и позитивните емоции от преживяното“, сподели Жасмина Баръмова.

А ВЕНЕТА МЛАДЕНОВА член на организацията, получи грамота за трето място в конкурса за мезета. Нейната баница с много сирене се нареди след манджата с боб, зеле и моркови на местния писател-хумурист Цветан Дочев и баницата на Радосвета Крумова – завеждащ отдела по култура в Общината. Журито бе затруднено да класира представените вкусотиини, отделно пък се оценяваха и достойнствата на врачанските вина.

Всичко това се случи на традиционния празник на виното и веселието, след като градоначалникът Калин Каменов заряза лоза в двора на Етнографско-възрожденския комплекс, домакин на празника. Проявата бе организирана от Община Враца и Регионалният исторически музей. ■

ДОЛНА БАНЯ

Любомир КУЗЕВ

И в община Долна баня **БЧК ЗАПОЧВА РАЗДАВАНЕ НА ХРАНИТЕЛНИ ПРОДУКТИ** на нуждаещи се - информира Весела Дренкарова, младши експерт в администрацията на рилската община. Всички правоимащи долнобанци – 648 души - включени в списъците на Агенцията за социално подпомагане, ще получат по общо 38,550 кг от 10

вида хранителни продукти: брашно, ориз, макаронени изделия, картофено пюре, гювеч, компот, конфитюр, месна консерва, захар и вафли. Освен хората, подпомагани с целева помощ за отопление през миналия отоплителен сезон, право на хранително подпомагане имат и майки (осиновителки), които получават месечни помощи за отглеждане на дете до навършване на една година; лица

и семейства, получили еднократна помощ за ученици, записани в първи клас; лица и семейства, получили еднократни или месечни помощи, предназначени за превенция и реинтеграция и отглеждане на детето при близки и роднини и в приемни семейства и лица и семейства, инцидентно пострадали при бедствия и аварии и при форсмажорни обстоятелства.

По стар стил членовете на Сдружението на хората с увреждания «Венетица» от Долна баня **ОТБЕЛЯЗАХА ТРИФОН ЗАРЕЗАН**. И както повелява традицията в последните години в този ден, освен че се лее червено вино, се отбелязва и празникът на любовта.

Така и тази година хората от сдружението на СИБ „Венетица“ се веселиха и както си му е редът се и почерпиха на празничната трапеза. За историята на празника в миналото, неговото начало и отбелязването му в наши дни и кой как пие вино в различните страни припомни председателката инж. Светла Стоименова.

Приветствие поднесе и специалният гост на тържеството инж. Георги Иванов - един от смятаните за най-добър майстор на виното в рилския град - бивш директор на Професионалната

► гимназия „Христо Ботев“ и председател на общинския съвет. Той оглави тричленната комисия за дегустация на представените 12 червени вина, определи и най-добрите сред тях. Победител в приза за майстор на домашно вино тази година стана Мария Кьосева, следвана от Златка Георгиева и Василка Стоичкова.

След като инж. Иванов заряза символично лозовите пръчки и поля с червено вино, председателката връчи на призьорите и всички участници в празника грамоти и предметни награди.

Красива изложба в празничния

ден в клуба подреди Мария То-рошанова, а за виното и любовта свои стихове пък прочете Лиляна Иванчева.

След празничните на здравици и пожелания всички се веселиха до насита и попяха любими песни. ■

Светломир КИРОВ

В общината **ПРОДЪЛЖАВА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОЕКТ** «Подкрепа за независим живот», който се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма «Развитие на човешките ресурси - 2014 - 2020 г.», съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз. Разкрит е Център за почасово предоставяне на интегрирани социално-здравни услуги в домашна среда, провеждат се супервизии на личните асистенти и се осигурява мотивационна или друг тип подкрепа на потребителите с цел придобиване на умения за посрещане на базисни нужди и преодоля-

КУБРАТ

ване на социалното изключване извън работното време на личния асистент и след приключването на проекта. Досега Центърът е предоставил интегрирани услуги на 102 души. За тях грижи са полагали 61 лични асистенти и 4 медицински лица. Социалните работници извършват ежесмесни посещения в домовете на ползвателите, с цел изследване мнението и нивото на удовлетвореност от получаваната услуга. Проследява се и дали личните асистенти и медицински лица изпълняват задълженията си, съгласно длъжностната си характеристика. ►

КУБРАТ

Провеждат се супервизии - групови и индивидуални с доставчиците на социалните услуги, където лицата имат възможност да се консултират относно затруднения в работния процес и да получат насочване към по-добри решения. Предоставят се мотивационна или

друг тип подкрепа на потребителите на услугите и техните семейства, съобразно индивидуалната им потребност, както и медицинско консултиране на потребителите. Всички услуги, които се предоставят по проекта, ще продължат до 31.12.2017 г., когато приключват дейностите по проекта. ■

С. КРАСЕН, ОБЩ. ИВАНОВО

ЖЕНИТЕ ОТ СЕЛОТО

СЕ СТРЕМЯТ ДА ЗАПАЗЯТ И СЪХРАНЯТ ОБИЧАИТЕ И ТРАДИЦИИТЕ НА СЕЛОТО И ДА ГИ ПРЕДАДАТ НА СВОИТЕ ДЕЦА. ЗАТОВА И ТАЗИ ГОДИНА НЕ ПРОПУСНАХА ДА ИЗВЪРШАТ РИТУАЛИТЕ В ДОМА НА БАБАТА, ПОМАГАЛА НА МЛАДИТЕ БУЛКИ ПРИ РАЖДАНЕ. ГОСТ НА ПРАЗНИКА В КРАСЕН БЕ АКУШЕР Д-Р ТАТЯНА ИТОВА. ПОСЛЕ ИМАШЕ МНОГО ПЕСНИ, ЗАКАЧКИ, ВЕСЕЛИЕ И БОГАТА ЛИТЕРАТУРНО-МУЗИКАЛНА ПРОГРАМА, ПОДГОТВЕНА ОТ ВОКАЛНИТЕ ГРУПИ НА ДРУЖЕСТВОТО НА СИБ И ПЕНСИОНЕРСКИЯ КЛУБ. ■

ПОКАНА

Основната организация към СИБ — Разград има удоволствието да Ви покани за участие във втория фестивал на хора с увреждания „Един ден в Лудогорието“. Фестивалът ще се проведе на 24 юни (събота) 2017 г. от 10, 00ч. на Ронга в градския парк на Разград. Мероприятието няма конкурсен характер. Всяко участие ще бъде в рамките на 10-15 минути. Моля да заявите Вашето участие до 30 май 2017 г. с поименен списък, печат и подпис на организацията на адрес: 7200, гр. Разград, ул. „Хан Кубрат“ №1, sib_razgrad@abv.bg, Лица за контакти: Иванка Петкова и Милка Драгнева, тел. 0898626449, 0879436920, 084620016 .

ПАЗАРДЖИК**Нена БИВОЛАРСКА**

Самотни мъже, пенсионери на повече от 60 години с тежки заболявания, живеещи в селата на Пазарджишка област, са преобладаващата група сред **САМОУБИЙЦИТЕ**, успели да сложат край на живота си. Това показват анализи на РЗИ за 2016 година. За пръв път откакто се провежда наблюдението над суицидните опити – вече 13 години – завършили-те със смърт са повече от неуспешните. През годината са регистрирани рекорден брой реализирани опити – 40.

Мъжете по-често успяват да си сложат край – 77,5%, докато за жените фаталният финал е в 22,5% от случаите. Най-възрастният човек сред самоубийците през 2016-та е 92-годишна жена.

Положителна нотка в тъжната статистика е, че няма реализирани опити сред лицата до 18-години. В тази група за годината са вписани само момичета и нито един младеж. Както и че посегналите на живота си са 72-ма и това е един от най-ниските резултати от 2004 година до сега. По-малко са били само за 2014-та – 71 и за 2012-та – 66. Спадът е обаче единствено в неосъществените опити, които са 32, докато за експертите ръстът на реализираните е тревожен. Най-често крайното решение вземат хора със средно образование, следват ги тези с основно. Висшистите, полувисшистите и хората без образование са 4,4%. Най-много опити за самоубийство са извършени между 18 и 24 часа и от 12 до 18 часа, като най-голям е броят им през септември.

Хората в региона избират смъртта заради тежки болести, по психотични мотиви, след конфликт с родители или деца, скандал между съпрузи, раздяла с любим човек, несподелена любов, конфликт със съученици, самота - показват анализи на Здравната инспекция. ■

Извършвам приспособяване на всички видове автомобили за хора с ампутирани, трудно подвижни или напълно неподвижни крайници. Срок за изпълнение 15 до 25 дни в зависимост от трудността на преустройството.

Цени - след уточняване на видовете работа и сложността. Правя отстъпка за ретро и класически автомобили.

Варна, инж. Калоян Дунгаров

0888/243765

kaloqndungarov@abv.bg

ВЕЛИКО ТЪРНОВО

4 701 БЕЗПЛАТНИ ВИНЕТКИ СА ОТПУСНАТИ ДО МОМЕНТА НА ИНВАЛИДИ ОТ ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО. Подадените заявления в Регионална дирекция "Социално подпомагане" са 4 739, съобщи Ивайло Деев от дирекцията в старата столица. Отказ са получили 15 души. Причината е, че те са декларирали по-голям процент инвалидност от реалния. Най-много - 1423 са отпуснатите винетки от ДСП Велико Търново. 1286 са винетките отпуснати от ДСП-Горна Оряховица. Следват Свищов и Павликени, съответно с по 814 и 743 безплатни винетни стикери. От 1 декември 2016 година започна приемът на заявления за безплатни винетки, съобщи още Ивайло Деев. Той продължава през цялата година. Имащите право на безплатна винетка трябва да подадат заявление – декларация по образец в дирекциите "Социално подпомагане". Документът може да бъде подаден и чрез упълномощено лице въз основа на пълномощно с нотариално заверен подпис по постоянен адрес на правоимащото лице, уточниха от "Социално подпомагане" - Велико Търново. ■

ДОЛНА БАНЯ

ЧЕСТИТ 60-ГОДИШЕН ЮБИЛЕЙ, ЛЮБО!

Анна Манова - Врид, Главен редактор на вестник "Самоков 365": *С Любомир Кузев ни срещна работата преди повече от две години. И за този период от време той стана част от екипа на нашата медия. Нашият кореспондент от Долна баня и региона чества завиден творчески юбилей - 40 години, отдадени на перо, микрофон и камера. За какво мечтае Любо?...*

... Мечтая достойно, човешки и спокойно да изживея дните от живота си на земния свят и в родната Долна баня. Да се обичаме и уважаваме, а не да се мразим и ругаем, защото Всевишният ни е дал един живот и всеки човек следва да го завърши подобаващо и с чест...

Имам желание и да напиша книга за интересни събития и хора от моята 40-годишна журналистическа дейност. Дано Бог ми даде здраве и творческа енергия и най-вече помоществуватели, за да реализирам моите мечти!

КУРАЖ: И понеже г-н Кузев е един от най-редовните кореспонденти и на сп. Кураж, ние му честитим и 60-годишнината и му пожелаваме творческо дълголетие и да е жив и здрав! ■

ДА НАМЕРИШ СИЛИ ДА ЖИВЕЕШ, ДА ОБИЧАШ, ДА РАБОТИШ ЗА ДРУГИТЕ

Март е, минаха празниците първи, трети, осми март, хората ги отбелязаха подобаващо (за това веротно ще четем в следващия брой на Кураж!), но март докрая си остава женския месец, единственият в календара ни. Затова поканихме г-жа Светла Николова – Председател на РО на СИБ „Св. София“ и председател на едно от дружествата на СИБ в район Младост. Тя оглавява столичната организация на СИБ вече 13-та година, но е инвалидизирана преди кажи-речи 40 години. Тоест, има богат опит, и горчив, и добър, не е загубила оптимизма си, но не щади институциите, от които зависи нормалното, европейското съществуване на хората с увреждания в София град – за каквото СИБ се бори повече от 25 години... Но какво от това, ще кажем!

И само който може да съприживее със Светла онова, което инвалидизирането причинява, ще потвърди, че София може да стане столица на спорта и на какво ли не още, но все още не е станала град за всички свои жители...

- Добре дошла на страниците на Кураж, Светла! Разкажи ни за себе си, за семейството си, за работата си.

- Родена съм през 1945 г. на 20 април, малко след Великден, в светлите великденски дни. Затова съм Светла. А съм била много грозно бебе – косматомо, черно... В родилната стая сме били черната Светла и жълтата Румяна. Чак на третия ден всичко било наред. След много години ни среща лекарят, който ни е израздал

и ни каза: „Знам кое е това дете!...”

- Мислиш ли, че този биологичен факт е някакъв знак за съдбата на човека?

- Не, в никакъв случай! Аз съм се родила здрава, катастрофирах с автомобил заедно с двете си момченца, когато бях на 31 години и тогава се инвалидизирах. Но пък докато се възстановявах, съм била вкъщи и съм имала щастието да съм с децата си, докато пораснат! И те вече са ▶

► ДА НАМЕРИШ СИЛИ ...

семејни и с деца - три внучета имам... Скоро гледах по телевизията един клип от Канада - деца играят на двора, а от един прозорец гледа детенце в инвалидна количка. И се зарадвах на отношението на децата, които играеха на двора - те нарочно хвърлиха топката, така, че тя да попадне на балкона на болното дете. Ко-

познали и болката, и надеждата ...

- В автомобилната катастрофа на път за Сандански пострадах и аз, и двете ми деца - те бяха още малки. И понеже челно се сблъскахме Трабант с Москвич, цялата предна част на моя Трабант беше смачкана. За децата нямаше сериозни последици, но

гато то слезе, за да им я върне, децата го включиха в играта си - седнаха на щайги, на детски колелета, за да бъдат на едно ниво с инвалидната количка. А играеха баскетбол! И детето се включи в играта, а другите с нищо не показаха някакво особено отношение към него!

- Но това се случва в Канада!

- Да, за съжаление.

- Значи в семейството ти са

лежах дълго време в болницата в Перник, а мен ме закараха в Пирогов. Цялата бях на чупена, гърдите, таза... Лежах от 31 май до края на лятото. През това време съпругът ми се грижеше за децата. Той идваше нощно време при мен, а сестра ми тогава ходеше при децата. В една от тези нощи казах на мъжа си, че децата има кой да ги гледа, а той може да се чувства свободен... Жена винаги мога да си намеря,

► отвърна мъжът ми, но майка на децата ми не. Безкрайно съм му благодарна за това отношение! За съжаление почина от инфаркт през 1992 година. Както се казва - на болната жена мъжът ѝ почина...

- Повече от половината живот си инвалидизирана – първа група без придружител. Имаше ли промяна на от-

доколкото са останали.

- Освен регионалната организация в столицата ръководиш и едно дружество в район Младост. Преди имах информация за бившия ви кмет, че не помага на инвалидите, не им обръща внимание...

- Аз бях доволна от г-жа Авджиева. Например през

Така се веселят!

ношението на хората извън семейството ти към теб?

- Работех в технологичен отдел на голям завод и в първите години имах рамото на колегите си – не ме оставиха да изостана нито от професията, нито от колектива и някак си нестресово приех промяната. По-късно започнах надомна работа в кооперация за инвалиди. Колегите бяха много приятни, работливи, отношението на ръководството беше съвсем логично и нормално, на държава - също... Сега ситуацията е друга в тези кооперации,

миналата година за традиционното ни празнуване на Енъовден тя беше един от организаторите, беше пригответила дори сладкиши за всички участници...В Младост има 4 наши дружества и всички работят добре. В нашия клуб почти всеки ден има някакво мероприятие - той е достъпен, има пътека с перила към клуба, защото улицата не е в добро състояние, има и пътека за инвалидни колички. Неотдавна, например, направихме чудесно тържество за Левски с кратко слово от мен, рецитал от стихове за него и

► ДА НАМЕРИШ СИЛИ ...

почерпка само с хляб и вино, като помен... На 28 имахме тържество за 3 март, а за 1 и 8 март излязохме да се почерпим навън. Имахме и курс по компютърна грамотност един път седмично. През миналата година за дружеството в Младост група ученици от Първа английска гимназия организираха езиков курс. Казахме им, че ни трябва елементарна грамотност, с цел да контактуваме с близките си в чужбина. Децата бяха мно-

го симпатични, и маха чудесно отношение към възрастните хора. Бяха направили лисчета с думи

голям формат, за се виждат и без очила... Бяхме очаровани от тях! А и с новият кмет г-жа Десислава Иванчева също работим добре. Но не и със Столична община! Г-жа Фандъкова не приема, приема секретарката ѝ, а г-жа Албена Атанасова – заместник-кмет по проблемите на хората с увреждания, въобще

не контактува с нас... За тях нашите проблеми са решени. Сградата на Столичната община е достъпна, но това не значи, че е решен проблемът с достъпността в столицата.

- Всъщност СИБ направи най-важното за хората си – да изградят своя общност и да живеят активно, интересно, въпреки все още многото нерешени проблеми.

- Хората в дружеството ни в Младост са интелигентни, не говорят за болести, за по-

литика, събират се да си поприказват, да се повеселят... Но провеждаме и здравни беседи, и други интересни

Празници с колегите

мероприятия, а които могат, ходят по екскурзии. Имаме поети, четат своите стихове и всички ги слушат с интерес, честват се юбиляри. Неотдавна ни предложиха от Съюза на журналистите да говорим за предстоящото председателство на България на ЕС, за това, какво да искаме и да очакваме – раз-

► бира се, ако им одобрят проекта. Защото аз им обясних, че въпреки приетата и подписаната Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания, все още отношението към нас не е адекватно. Много сме били инвалидите, изляждали

жават групите, а и продължава практиката с подкупите... Това е просто една целенасочена политика!

- **Колко пъти нашият председател обяснява тази ситуация, но никой не обръща внимание! И въпреки това**

Самодейност

сме парите на НОИ...

След като нашите селища се обезлюдиха откъм млади хора, защо да не са много инвалидизираниите възрастни хора, които са останали там, които и не могат да се лекуват нормално!

- **Ти спомена, веднъж, че трябва да се поиска среща с Каракачанов и да се обясни на тези политици, че може да има фалшиви инвалиди, но за това не сме виновни ние!**

- Защо никой през тези години не модернизира картотеката на „Макариополски” – още се работи с картонените папки и хората чакат по три месеца, за да се явят на ТЕЛК, освен това поголовно им пони-

и в страната, и в РО на СИБ „Св. София” хората имат желание да работят пълноценно, нали?

- С изключение на едно дружество в София, в останалите 31 дружества се работи добре. Само през последния ми мандат се появиха 6 нови дружества. Ползват като база клубове, читалища, Дома на културата в Красно село... Обхванали сме почти цяла София!

- **Но сме констатирали, че наистина най-трудно се работи в София, в провинцията сякаш кметовете откликват много по-адекватно и човешки на потребностите на нашите организации.**

- Тук много добро отношение ►

► ДА НАМЕРИШ СИЛИ ...

имат кметовете в районите Сердика, Дружба, Бусманиц, Казичене, но останалите... В Нови Искър, например, където организацията е районна, г-жа Мина Йончева от Столичната община назначи в тамошния клуб за уредник човек от София! И в по-голямата част от деня клубът е затворен, това пречи на нормалната работа. Не можеше ли да се назначи предложението от нас председател на организацията ни в Нови Искър, за да обслужва и над 300 наши членове в този район! Такова е отношението и на кметицата на Нови Искър...

- Колко души наброява сега РО на СИБ „Св. София“?

- Сега сме 2060 души. Аз, обаче, не мога да посещавам редовно всички клубове в общината, особено по селата. Там обикновено се събират навечер, а за мен това е неудобно време, заради транспортните връзки. Но винаги имам информация от председателите, чуваме се, изпращам им материали...

- Правим този разговор след като излезе бр. 2 на Кураж – там има един интересен уводен материал за самочувствието на българката. Искаш ли и ти нещо да кажеш по този въпрос?

- Прочетох статията. Тъжни са констатациите на

автора за днешния ден в иначе красивата ни Родина. Къде са вкусните ни домати, ябълки? Чуваме ли звъна на стадата? Добре е казал народът: „Спасението на давящия се е в ръцете на самия давящ се“. От майката, от бабата, от учителката зависи да научим децата си да работят, да обичат Родината в която

С голямата внучка

са се родили. Грешката е в нас, възрастните – „Учи мама, за да не работиш!“ И ето, сега младите не искат да обработват плодородната ни земя, не застават до машините, за да произвеждат. За това ядем турски домати, полски ябълки и...

- И понеже броят е мартенски – какво би пожелала на жените, носещи щампата инвалид?

- За мен те са силни жени. Защото, ако на останалите име е трудно, на нас е двойно ►

► по-трудно. Много от тях нямат свои семейства и отдават всичко на роднините си, защото иначе друга работа се намира трудно. В семейства, в които има човек с увреждане, се отнасят по адекватен начин и към другите инвалиди. Но не навсякъде е така. Знам за един много неприятен случай с дете, за което се грижат майка му и баба му. То посещава училище в, което има паралелка с ресурсен учител - макар и един за три паралелки. Веднъж класът на това дете организирано тръгва из града и детето инвалид остава само в стаята.

Рожден ден на най-малкото внуче Ивайла

Но му се приходило до тоалетна и понеже трудно се ориентира, пък и му било забранено да излиза, се напишква. Децата се връщат, започват да му се подиграват, учителката не може да ги успокои...Беше стрес и за семейството, и за детето...Това не е услуга, това е отбиване на номер! Това е липса на отношение към хората с увреждания. Защото все още средата – физическата и човешката - не са се променили към по-добро.

- Когато се заговори за достъпна среда, се ядсвам, за-

щото от 25 години се повтаря едно и също, а условията не се променят особено.

- В първите години на моята инвалидност социалният работник в моя район имаше досието ми и когато отида при него, не се налага да пиша нови молби, да търся нови документи...Питам аз, само за кмет-

ството в Младост, например, как ще организират транспорт за трудно подвижните хора, ако се случи природно бедствие?

- Можем само да си пожелаем да не дава Господ бедствия! Все пак какво ще пожелаеш на жените инвалиди?

- Кураж и здраве. Поводи за усмивки и по-малко лоши мисли! ■

А Кураж пожелава на Светла Николова да бъде все така силна, откровена и усмихната!

ПРОЧЕТЕНО В ИНТЕРНЕТ

ЕДНА ТЪЖНА ИСТОРИЯ...

Две жени инвалиди, майка и дъщеря, останаха без препитание в село Струпец. Магазинът, на който разчитаха, изгоря до основи. Въпреки че и двете жени са с тежко заболяване и се придвижват много трудно, никога не са спирали да работят. И двете са с вродена лусация на тазобедрените стави и са инвалидизирани на 100 процента. От 20 години са разчитали на малкия си магазин за хранителни стоки. Помагали им хората от селото, а двете работили денонощно. В пожара е изгоряло цялото им оборудване, както и стока за около 1500 лева. Унищожени са и всички техни документи, включително и личните. Като по чудо не се е запалила и къщата им. За щастие,

по време на инцидента не е имало страничен вятър. Според двете жени причината за пожара е искра от ел-инсталацията. Те са категорични, че сами няма как да възстановят щетите след случилото се и разчитат на помощ от всички, които имат възможност да помогнат – със средства или с оборудване. Кметът на селото съобщи, че от Общинския съвет в Роман са обещали да подпомогнат семейството с пари.

Камелия ЦВЕТАНОВА

**За дарение е
открита и банкова сметка
BG34STSA93000016861376
Титуляр Биляна Благоева,
с. Струпец, община Роман**

... И ЕДНА ЩАСТЛИВА!

Здравейте, мили хора!

*Пише ви Елисавета – жената, която преди време беше **саката** и бе прикована на инвалидна количка. Тогава си мислех, че ще е за постоянно... Много неща се промениха, откакто изпратих историята си и получих стотици мили съобщения от всички краища на света.*

В началото на август миналата година заминахме със съпруга ми Виктор за Израел. Там той беше уредил всичко. Първо ми направиха изследвания, а след това ме оперираха 3 пъти. След първия път нямаше особено подобрение, но съпругът ми, да е жив и здрав, ми даваше кураж, че всичко ще бъде наред. Убеждаваше ме как в най-близко време ще оздравея, как ще стъпя на краката си, как ще живеем заедно и как ще си имаме дечица, с които ▶

- *ще тичаме заедно. Сърцето ми се късаше, докато той правеше тези планове! Ами ако лекарите бяха допуснали грешка?! Ако не станех на крака?! Не исках този красив, умен и грижовен мъж да страда заради мен, да няма пълноценно семейство заради мен. Понякога, вечерно време, след като той заспиваше, плачех тихо в тъмното, защото се обвинявах, че му тежа...*

През нощта преди третата операция сънувах един странен сън. Една жена, цялата облечена в бяло, ми каза, че операцията ще е успешна и че ми е писано да оздравея. Сънувах как се събуждам, изправям се съвсем сама и започвам да тичам по зелена поляна. Събудих се изпотена и не знаех сън ли бе това, или някакво привидение.

На следващия ден ме оперираха. Първия човек, когото видях, след като се събудих, бе моят любим Виктор. Каза ми, че всичко е минало чудесно и че наистина ще прохода. Казах му: „Знам, скъпи!“ и му разказах съня си.

Последваха още процедури след тази операция. В началото ме беше страх да се изправя, но ден след ден напредвах като малко дете и се радвах страшно много! О, как се радвах само! Бях щастлива не толкова заради себе си, а заради този ангел, който ми бе изпратен от Бог и който сам пожела да стане мой съпруг и да ме обича и в добро, и в лошо.

Сега двамата с Виктор живеем във Франкфурт. Вече почти оздравях, но все още ходя на процедури. Лекарите казват, че до 6-7 месеца няма да имам и спомен от кошмарното си минало. Вече не ме е страх от плановете на моя любим. Искаме да имаме две деца и ако е рекъл Господ, другата година да забременея.

Искам да благодаря на всички, които ми писаха и ми даваха кураж. На онези от вас, които, макар и от разстояние, ми пращаха толкова положителна енергия. БЛАГОДАРЯ ВИ! Желая на всички ви здраве и любов, която да ви дава сили и в най-тежките моменти!

С МНОГО ОБИЧ - ЕЛИСАВЕТА

ВЕСТИ ОТ МТСП

ЗОРНИЦА РУСИНОВА:

149 НОВИ УСЛУГИ ЗА НАД 7 000 ПОТРЕБИТЕЛИ ЩЕ БЪДАТ ИЗГРАДЕНИ ПРЕЗ СЛЕДВАЩИЯ ЕТАП НА ДЕИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯТА

Близо 120 деца са подпомогнати до момента в рамките на инициативата „Деца помагат на деца“. Кампанията за доброволци, която стартира в началото на учебната година, се реализира съвместно с ДАЗД и Съвета на децата в подкрепа на реформата на институционалната грижа.

Помагаме на децата, живеещи в резидентните услуги да се справят по-добре в учебния процес и да имат по-пълноценен социален живот, каза министър Русинова. Резултатите от кампанията ще станат ясни в края на учебната година. Председателят на ДАЗД Офелия Кънева изтъкна, че инициативата съдейства на регионално и местно ниво да се фокусира вниманието върху можещите и знаещите деца, които помагат на други деца да развиват възможностите си.

През настоящата година ще стартира и нова операция по ОПРЧР „Окрий ме“ с финансиране от 4 млн. лв. в подкрепа на талантите и уменията на децата. В актуализирания план по деинституционализация е предвидено изграждането на 149 нови услуги за над 7 000 потребители. От тях 66 са новите услуги за подкрепа в общността и в семейна среда и 83 услуги от резидентен тип. Финансирането се предвижда да се извършва по линия на ОП „Развитие на човешките ресурси“ в размер на 194 млн.лв, по ОП „Региони в растеж“ с 58 млн.лв, както и чрез ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“.

На територията на страната функционират 4 приюта и 13 центъра за временно настаняване с общ капацитет над 700 места, които към момента са запълнени. В тази бройка не се включват финансираните от общините услуги от този тип. Подпомагат се и обществените трапезарии за предоставянето на топъл обяд през оперативната програма за най-нуждаещите се. До момента са разкрити 235 обществени трапезарии, които осигуряват топла храна на над 29 000 потребители на територията на страната. Наред с това съвместно с БЧК стартира и раздаването на хранителните продукти по линия на програмата за храни. Очаква се да бъдат подпомогнати около 297 000 лица и семейства. ■

Пето ПЕЕВ

I. На 10.02.2017 г. Съюз на инвалидите в България, на основание чл.53 от Правилника за прилагане на Закона за интеграция на хората с увреждания, подписа договор с Агенция за хората с увреждания за целеви финансови средства в размер на 825 000 лева. Те са предназначени за изплащане на целева помощ за придружител на трудноподвижни лица над 90% с трайно намалена работоспособност или с вид и степен на увреждане, нуждаещо се от чужда помощ. Размерът на помощта е до 10 часа годишно в размер на 5 лв. на час и се предоставя на лицата за посещенията им с придружител в държавни, общински, образователни, културни и други институции, здравни и лечебни заведения. За повече информация и кандидатстване за помощта всички трудноподвижни лица, отговарящи на условията, могат да се обърнат към териториалните структури на Съюза на инвалидите в България. Получаването на помощта е независимо дали правоимащите членуват в СИБ, нито е свързано с бъдещо тяхно членство в СИБ.

II. От 01.01. 2017 г. минималната месечна вноса за трайно безработните и лицата, които внасят за своя сметка здравните си осигуровки, е 18.40 лв. Срокът за внасяне на дължимата осигуровка за м. януари т.г. бе 25 февруа-

КОНСУЛТАЦИЯ

ри 2017 г. Размерът на здравноосигурителната вноса през тази година се запазва на 8 % от получавания осигурителен доход, но сумата за възстановяване на здравноосигурителните права се изчислява върху 460 лв. Преди да платят дължимите си здравни вноски, трайно безработните или с прекъснат осигурителен стаж лица трябва да подадат Декларация обр. 7. В случай, че имат по-стари здравноосигурителни задължения, преди да платят дължимите вноски, в техен интерес е да подадат заявление обр. 2а, в което да опишат поредността на погасяване на задълженията си. В противен случай преведените суми ще покрият най-старите им задължения, ако имат такива.

III. От 01.01.2017 г. хората, които ще останат без работа, ще получават обезщетение за максимален срок от 12 месеца, ако имат стаж от 12 и повече години. До сега НОИ изискваше минимум 25 г. осигурителен стаж. Намалението на годините е следствие от промяната в КСО, според която при отпускане на обезщетението се зачита само стажът, натрупан от 01. 01. 2002 г., т. е. датата, от която фонд "Безработица" е преминал към НОИ. Условията за достъп до обезщетението се за-

► пазват в същите размери на минималното и максималното обезщетение.

За да получава обезщетение след оставане без работа, човек трябва да има внесени осигуровки за този осигурителен риск в 9 от последните 15 месеца. В седмдневен срок от освобождаването от работа лицето трябва да се регистрира в бюро то по труда, а тримесечен е срокът за подаване на заявление в НОИ с искане за отпускане на обезщетение. Ако тези срокове не се спазят, лицето не се лишава от обезщетение, но периодът на определеното парично обезщетение се намалява с дните на закъснението. Периодът, за който човек има право да получава тази помощ от НОИ, зависи от неговия осигурителен стаж, като от началото на годината се вземе предвид стажът, натрупан само през последните 15 години. Например, ако лицето има 3 години осигурителен стаж, ще получи 4 месеца обезщетение. Ако има от 6 до 9 години стаж, обезщетението ще се получава 8 месеца. Ако има от 9 до 12 години стаж, обезщетението ще се получава 10 месеца, а при стаж над 12 години, обезщетението ще се изплаща 12 месеца.

Размерът на обезщетението се изчислява най-общо 60 % от получавания през последните 24 месеца осигурителен доход. Минималното обезщетение за ден остава 7.20 лв. или около 160 лв. месечно с 22 работни дни. То се

КОНСУЛТАЦИЯ

отпуска, когато човек сам е поискал да напусне работа, при взаимно съгласие или при дисциплинарно уволнение, а периодът за получаване е 4 месеца. Максималното обезщетение за безработица остава за 2017 г. 1560 лв. или 60 % от максималния осигурителен доход. (Виж Закон за бюджета на ДОО за 2017 г.).

IV. НОИ определи поредния средномесечен осигурителен доход в следните размери:

- по чл. 70 ал. 4 от КСО за м. ноември 2016 г. – 793.93 лв., който служи за изчисляване на индивидуалния пенсионен коефициент;
- по чл. 72 ал. 2 от КСО за периода 01.12.2015 г. – 30.11.2016 г. – 766.89 лв., който служи за изчисляване размера на новоотпуснатите пенсии с начална дата през м. декември 2016 г.

Само 2.6% от всички нови пенсионери през 2016 г. (1579 души) са се възползвали от възможността за по-ранно пенсиониране на работещите с III-та категория труд. Условието е тези хора да имат необходимия осигурителен стаж (за 2017 г. 38 г. и 2 м. при мъжете и 35 г. и 2 м. при жените) и не им достига 1 г. или по-малко до пенсионната възраст. Тези пенсионери ще получават с по 0.4 % по-ниска пенсия за всеки недостигащ месец. Прогнозата ►

- ▶ при промените в КСО беше за 11, 400 души. Те ще получават също-то обезщетение от работодателя, каквото получават всички пенсионери – при 10 години работа при един и същ работодател, обезщетението е от 6 брутни месечни заплати, а за тези с по-малко от 10 години стаж – 2 месечни брутни заплати.

V. Преживелият съпруг има право на наследствена пенсия 5 години по-рано от възрастта му по общия ред на чл. 68 ал.1 от КСО или преди тази възраст, ако е неработоспособен. Наследствената пенсия се определя в процент от полагащата се лична пенсия на починалото осигурено лице, както следва:

- при един наследник – 50 %;
- при двама наследници – 75 %;
- при трима и повече наследници – 100 %.

При смърт на пенсионер, който е получавал лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване или лична пенсия за осигурителен стаж и възраст наследствената пенсия се получава в указаните по-горе размери. В случай, че починалият не е получавал пенсия, се преценяват правата му както за получаване на пенсия за инвалидност поради общо заболяване при процент загубена работоспособност над 90 %, така също и за пенсия за осигурителен стаж и възраст, като се счита, че починалият е навършил възрастта за пенсиониране по общия ред.

VI. Персоналният идентификационен код (ПИК) се издава от всички офиси на териториалните поделения на НОИ. Услугата е безплатна, но документите се подават лично. Изпратени по пощата документи и искания не се обработват, а издадените документи и искания за издаване на ПИК не се изпращат по пощата. Чрез ПИК по всяко време пенсионерите могат да следят актуалното състояние на изплащаните пенсии и добавки и да получават справка за издадените пенсионни разпореждания. ПИК дава възможност за подаване на жалби, заявления или задаване на актуален въпрос, без да се посещава офис на института. ПИК е буквено-цифрен код от 10 знака, чрез който лицата могат да влизат в интернет-страницата на института (www.nssi.bg) и да ползват редица електронни услуги след въвеждане на ПИК и ЕГН/ЛНЧ.

Чрез ПИК по интернет могат да се направят следните справки:

- изчисляване на прогнозна пенсия;
- изчисляване на прогнозен размер на парично обезщетение за бременност и раждане;
- справка за статус на социално осигуреното лице от 1997 г. насам;
- справка за осигурителен стаж и доход при пенсиониране;
- справка за подадени декларации за социално осигуряване на осигуреното лице;
- справка по ЕГН за изплатени ▶

- чрез НОИ парични обезщетения и помощи от ДОО;
  - справка за предоставени в НОИ документи и изплатени обезщетения (помощи) от ДОО;
  - справка за постъпили данни от издадени болнични листове и решенията по обжалването им;
  - въвеждане/промяна на координати за получаване на съобщения от НОИ за изплатени парични обезщетения и помощи от ДОО;
  - справка за изплатени парични обезщетения за безработица;
  - справка за регистрирани заявления за отпускане на парични обезщетения за безработица.

VII. Издръжката на 4-членно семейство месечно е 2 250 лв. или 562 лв. на човек, показва проучване на КНСБ за м. декември 2016 г. Малко над 5 млн. души живеят с по-малко от 563 лв. Бедността остава висока, като под 200 лв пенсии получават 40 % от пенсионерите у нас. Около 70 % от работещите българи вземат под средната заплата, а само 10 % са високоплатените работници в държавата.

Макар с 50 000 да са намалели безработните българи и в края на 2016 г. наброяват 231 000 души, от тях 62.2 % са трайно безработни. Безработицата у нас е 7.1% и остава под средната за Европа. Около 30 % от работещите българи живеят в столицата, където заплатите са с 35 % по-високи от средната работна заплата. За 10 години в ЕС животът е поскъпнал

КОНСУЛТАЦИЯ

с 36 %, а заплатите са скочили с 61 %. С повече от 70 % са се увеличили някои хранителни продукти, а алкохолът и цигарите – с повече от 80 %.

VIII. Над 23 000 безработни ще започнат работа по програми и мерки, предвидени в Националния план за действие по заетостта през 2017 г., който беше одобрен от МС. Около 11 000 души ще бъдат включени в обучение за да станат конкурентни на пазара на труда, като финансирането е в размер на 73 млн. лв. Увеличава се трудовото възнаграждение на младежите, включени в програмата "Старт на кариерата" от 500 на 550 лв. Средствата за наставник – от 140 на 180 лв., на младежите – медиатори в общините – от 530 лв. на 580 лв. Увеличение на заплатите ще получават психолозите и мениджерите по програма "Активиране на неактивните лица" от 550 на 600 лв. Трудовите възнаграждения на включените в субсидираната заетост ще бъде съобразена с реалната заплата, като минималната заплата от 01.01.2017 г. става 460 лв при пълен работен ден.

Нова мярка в плана е въвеждането на финансови стимули, насърчаващи и подпомагащи мобилността при безработица с цел започване на работа. На хората, насочени от Агенцията по

► заетостта към работни места на повече от 50 км. от настоящия адрес за период до 12 месеца ще се предоставят до 200 лв. месечно за покриване на пътни такси, за детски ясли и градини, наем за жилище. Нова инициатива в политиката по заетостта през 2017 г. е създадената възможност за майките и осиновителките да получават 50 % от полагащото се обезщетение, докато детето навърши една година. Досега при връщане на работа на майката (осиновителката) обезщетението се спираше. Същата възможност имат бащите и настойниците. По регионални програми за заетост на 28-те области се предвижда през 2017 г. работа да започнат 4 349 безработни. Ще продължи наемането на 500 безработни по проект "Красива България".

IX. Средната възраст в България е сред най-високите в Европейския съюз и нараства устойчиво от 40.4 г. през 2001 г. на 41.2 през 2005 г., през 2013 г. 43 г. и в края на 2014 г. достига 43.2 г. Съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15 – 19 г.) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60 – 64 г.) показва, че към 31.12. 2014 г. всички 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, са замествани от 62 лица влизащи в трудоспособна възраст. За сравнение през 2001 г. всички 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, са замествани от 124 млади хора. ■

ВИРТУАЛНА РЕАЛНОСТ В СОФИЯ И ПЛОВДИВ:

МЛАДИ ОФТАЛМОЛОЗИ ТРЕНИРАТ ОПЕРАЦИИ ВЪРХУ РОБОТИ

Като в компютърна игра – така се обучават специализанти по офталмология и млади лекари. Близо месец в Очната клиника на УМБАЛ „Александровска“ те тренираха техники за микрохирургични операции върху изкуствен интелект – виртуалния симулатор за очни операции EYESI. В момента апаратът е в Клиниката по очни болести на УМБАЛ „Св. Георги“ – Пловдив. Той е предоставен по проект за обучение на млади офталмолози и е голяма придобивка за двете университетски болници, тъй като

в целия свят има не повече от 200 такива симулатора. За работа с него може да се запише всеки млад специалист - офталмолог, независимо къде живее и работи. Виртуалната симулация е световно признат метод ►

► ВИРТУАЛНА ...

за обучение и усъвършенстване на хирурзи, особено при микрохирургични операции, каквито са очните. В симулирана среда, която 100% наподобява реална операция, те усвояват до съвършенство движенията на ръцете. Апаратът е снабден и с анти тремор система, която прави техниката още по-прецизна. В края на операцията роботът показва – бил ли си полезен за пациента и колко е успешна операцията. Симулацията снижава и стреса, който младите лекари ще изпитат при първото влизане в операционна. В работата със симулатора няма ограничения. Не е необходимо и присъствие на преподавател, тъй като компютърът командва целия процес.

„Виртуалната реалност е бъдещето в обучението при очните операции. Тя помага на колегите да овладеят техника, скорост, пространствено мислене. Симулаторът предлага множество ситуации, които в реалния живот се случват на всеки офталмохирург. За съжаление в операционната няма време и място за тренировки, затова тези обучения са много ценни“, обясни проф. д-р Ива Петкова, национален консултант по офталмология и ръководител на Клиника по

очни болести в УМБАЛ „Александровска“.

Симулаторът пресъздава витреоретинални операции – това са операциите в задния сегмент на окото – например отлепване на ретината при диабетната ретинопатия, задно отлепване на стъкловидното тяло, дупка в макулата, травми. Основната цел е да се възстанови зрението на пациента, операцията да е бърза, но и щадяща за тъканите.

Посредством бутони лекарят избира каква операция желае да извърши. Под микроскоп той оперира изкуствено око. Всяко движение се регистрира и предава към компютър посредством сензори. В края на операцията хирургът вижда колко успешна е била тя. За разлика от други симулатори, тук реакцията не е предварително заложена в софтуера, а зависи от работата на хирурга. Всеки оператор може да създаде индивидуален профил и подобно на компютърна игра да минава на по-горно ниво на сложност. ■

Юлия АНДРЕЕВА

Фондация „Институт
за здравно образование“
Адрес за кореспонденция:
София 1799, п.к.30
тел. 070010126
mail: office@healthedu.eu
web: www.healthedu.eu

ТАЛИСМАНЪТ НА ТЕЦ-А В ГАБРОВО

Цанка ОДАЖИЙСКА

Да, това е Петко Ботев, един от талисманите на ТЕЦ-а и четвърто поколение работник. Прадядо му Ботю Петков Садъчев е бил майстор и дясната ръка на Иван Хаджиберов във фабриката му. Тя е първата за фини вълнени платове в България. Участвал е и в пускане на първата водна турбина, дала светлина на първата електрическа крушка с водна енергия.

Петко е най-дългогодишният работник в централата. Преди него са назначени само директорът Ботю Ботев и инвеститорът Бончо Пенчоков.

Завършва Техникума по механотехника „Д-р Василиади“ с диплом за отличен успех и първенец на курса със специалност Енергетични машини. Постъпва на работа в монтажната бригада към „Енергомонтаж“ като машинен монтьор, преминава и на други работни места – пенесионира се като технически инспектор по безопасност на труда. А сега Петко Ботев води активен живот в дейността на Клуба на слепите в Габрово. Играе шахмат и спортна табла и участва на републикански първенства и турнири за незрящи хора. Редовно се изявява и в предаването „Законите на Мърфи“ по БНР-програма „Хоризонт“. Спечели класацията за афоризъм на годината. Сътрудничил е в различни хумористични издания – в „Стършел“, в „Пардон“, в хумористичните страници на габровските вестници, в предаването „Минута е много“, в националния конкурс – наддумване „Благолаж“ на Дома на хумора и сатирата в Габрово. Участва с габровски хумор на фестивалите на художествената самодейност за хора с увреждания в Перник и Пловдив.

И ни зарадва с книжката „Талисманите на ТЕЦ-а“, в която описва историята от създаването на централата до днес. В заключени-

ТАЛИСМАНЪТ ...

ето пише: "Моята малка книжка е едно приятелско намигване, един поздрав и добро пожелание към живите и почит и уважение към паметта на починалите. Към хората, които и сега се трудят, за да има топлина и светлина." Отправляме му нашето стародавно пожелание: „Нека да пуши коминът"! ■

МОЛБАТА НА СТОЙКА ВАСИЛЕВА КАТО ДЕТЕ И ДНЕС

Димитрина ГУНЧЕВА

Тя носи име българско, родена в стряха българска. Като дете слушала думите и песните на дядо си и продължила да му вярва. Тя следяла летенето на птиците, протягала ръчички към звездите за своя свободен живот.

Тя е учителка, прегръща за първи път децата на Родната планина. Тези деца са за нея един бял лист, като сребро. Винаги в своя учителски път тя вижда зениците, които се молят да ги научи на четмо и писмо. Разказва им как на лист се пишело с паче перо... Тя винаги е засявала семе в тези български души. И днес е видно, че тези семена са пуснали корени и са по-яки от столетни дървета.

Тя е мъдрец, който се страхува да не дойдат дни сурови, гората да не заплаче с майчин глас, децата да не станат роби, над словото да не висне смъртен час. Тя иска волни български слова, а не бесило, да се пее българска песен, да се чува думата свобода.

И днес тя казва - най-вярната посока е само в България - майчица свята, люлка наша, БЪЛГАРИЯ - КЛЕТВА В СЪРЦАТА!

Днес тя е пенсионерка - инвалид, но благодарение на нейния ум, организираност, умения, дисциплина, тя създава сценариите, текстовете за вокалната група „Феникс» от с. Горна Митрополия. Нейните заслуги са много и за клуба на инвалидите. За 5 години вокалната група е извоювала 1 бронзов, 2 сребърни и 8 златни медала, 4 плакета при участието си в общински, областни и републикански прегледи на художествената самодейност на инвалидите.

Г- жа Василева е вярна на своите идеи, мечти, мисли, възгледи. Нека светла пътека да я води към нови успехи!

А как минава времето ѝ досега? ОБИЧАЙКИ! Родители, съпруг, деца, дома, професията, обществената дейност, приятелите, почитените хора, с които животът я среща... ■

Памет

На 28.03. 1887 г. се навършват 130 г.
от рождението на

ДИМЧО ДЕБЕЛЯНОВ –

български поет и преводач. В началото на
Първата световна война сам настоява да бъде
изпратен на фронта, макар че не подлежал на
мобилизация. Убит е на 2.10. 1916 г. на 29 години
и 6 месеца. Погребан е в двора на българската
църква в Демирхисар
(или Валовища, днес Сидирокастро).

ПЕСЕН

Над моите копнежи умората ранна
крила безотрадни простря.
Скърбя за зората, тъй дълго желанна,
която тъй скоро умря.

Скърбя за росата, която изсъхна
над болни и бледи листа,
за първата песен, която издъхна
на глухо мъртвило в пастта.

**ПРЕЛИВАТ СЕ МЪЛКОМ
ДЕНЯТ И НОЩТА...**

Преливат се мълком денят и нощта...
Де спира той морен? - Де буди се тя?...
Мъгли подранили притискат духът.
Отдавна е слънцето чуждо за мен,
аз вечно ще бродя из път затъмнен.
Ех, как е нерад и пустинен тоз път!

О, кой ще ми чуе за помощ викът?
Отдавна са хората чужди за мен,
аз толкоз съм млад
и съм в скръб потопен.
О, как е нерад и пустинен тоз път!!

**ОТНОВО ВПЛЕТЕН
В СТРАШНАТА
ВИ МЪКА...**

Отново вплетен
в страшната ви мъка
о, вечно будни улици в града,
аз пак се губя
капка сред кипежа -
на скърби, радост,
обич и вражда!

МИР

По-драг от пролетното слънце,
по-тих от нежния зефир
над нашата земя страдална
дойди - очакван Мир!

Разгрей в сърцата ни утеха,
от бури стрескани безспир
и злат олтар ще ти издигнем
дойди! - очакван Мир!

Дойди, след мрачните тревоги
да бъдеш светъл наш кумир
и в нов живот да ни напътваш
дойди! - очакван Мир! ■

ТРАДИЦИИ И ПОВЕРИЯ ЗА БЛАГОВЕЦ

НА 25 МАРТ Православната църква отбелязва празника Благовещение - денят, в който Дева Мария разбира благата вест, че ще роди непорочно заченат син, съобщена ѝ от Архангел Гавриил. Това е един от постоянните празници в църковния календар, тъй като всяка година се чества на една и съща дата. Заедно с християнския празник, българите отбелязват и фолклорния празник Благовец.

Народните поверия гласят, че на Благовещение кукувицата се чува за първи път и това е знак, че пролетта е настъпила. Затова празникът в някои райони на България се нарича още «Кукувден». Обредните песни, които се изпълняват на този ден, съобщават, че пролетната птичка вече е дошла, а с нея и пролетта. Според вярванията на старите българи кукувицата се чува само до Еньовден или Петровден, тоест до на-

чалото на лятото, след което замлъква. Това е причината всички да се ослушват за нейното кукане, което предсказва колко години ще живее човек, вслушал се в гласа ѝ. Според друго народно поверие, чуеш ли гласа на кукувица трябва да пипнеш парче хляб и пара, за да си сит и богат през цялата година, а новата реколта да е благодатна. На този ден момите се опитват да откъснат клонката, на която е била кацнала кукувицата и я носят в пазвата си, за да се задомят скоро.

Друг обичай, който се спазва в навечерието на Благовец, е почитването на селските дворове и паленето на обредни пролетни огньове със събраните отпадъци. Покрай тях момите запяват обредни песни и тръгват да обикалят къщите в селото, за да известят, че кукувиците са пристигнали, а с тях и пролетта. Песните пробуждат и пролетните копнежи на младите, като една от тях гласи, че млад овчар извежда стадото на паша, но жалее, че се отдалечава от селото, тъй като няма да получи любовен знак - китки и венци. Чрез обредните песни, които изпълняват, момите шеговито се присмиват на ергените, като им обещава вечеря с недопечена конска глава и черен ръжен хляб, а за себе си искат печена кокошка, два ж пресеята, бяла погача и

- ново шиниче с прясно грозде. По този начин Благовешките песни изразяват хем любовните задявки, хем надеждата за плодородие през новия сезон.

Празникът Благовещение има още по-тайнствен и магически смисъл.

Друго народно поверие гласи, че на този ден в реките, изворите и закътаните горски поляни се завръщат самодивите - митичните девойки, които презимуват в далечни земи, но щом се запролети, отново

се завръщат. Невидими за човешките очи, те ревниво пазят своите самодивски кътчета и наказват всеки, дръзнал да навлезе в тях. «Злосторникът» бива отвлечан в отвъдния свят и никога повече не се завръща към земния си живот. Част от обредните песни, които се изпълняват на този ден, предупреждават хората да се пазят от самодивите и най-вече момите, които отиват рано сутринта за вода до близкия извор или кладенец. Текстовете на песните съдържат забрани, според които момите не трябва да тъкат и предат, а момците да не ловят

рало, за да не ги застигат болести. Народните вярвания са свързани със смяната на сезоните и изразяват страховете от природните сили по това време.

Според друго народно вярване на Благовец се пробуждат гущерите и змиите и изпълзят навън. По стара българска традиция за българите змията е свещено животно, тъй като носи духа на техните прадеди. Нейното убиване се счита за грях, но тя може да се прогони далеч от къщата чрез различни обреди. Стопанката на къщата дрънчи с метални предмети и обикаля двора ѝ, а също и със запалени факли, като изричат заклинания: «Бягайте змии и гущери, че иде Благовец». В някои части на България им се заканват, че идват щъркелите, а в други ги гонят, за да се роди «благо жито». Поверията гласят, че посетите на Благовец цветя растат особено ароматни и красиви.

Празникът Благовещение съвпада с Великия пост, но Светата православна църква разрешава да се яде риба, зехтин и да се пие вино. На трапезата задължително присъства обредната питка, а първото парче от нея стопанката поставя на прага на дома и нарича за неговия покровител - домашния дух. Други ястия за софрата на Благовец са лучник, каша от прясна коприва и салата от зелен лук с магданоз и джоджен. Неслучайно точно от този ден е останала приказката: «Дойде ли Благовец, хващаме се за зелено», тъй като по това време поникват първите ядливи растения, които осигуряват храна за цялото семейство. ■

ЯСТИЯ ЗА ВЕЛИКДЕНСКИТЕ ПОСТИ

Всяка година Великденският пост започва седем седмици преди Възкресение Христово, веднага след Сирни заговезни и предлага смирение и размисъл на вярващите православни християни, както и подходящ за повечето хора хранителен режим през ранната пролет. Понякога обаче временният отказ от животинска храна ни сварва неподготвени и силно въглехидратни храни като бял хляб и бял ориз превземат масата ни. За радост на света съществуват изключително много хранителни растения и постната храна може да бъде истински разнообразна, вкусна и питателна.

Предлагаме ви 7 безмесни ястия - за всяка от 7-те седмици на поста, които да ви вдъхновят да обърнете повече внимание на храната си през това забележително време на годината - прехода от зимата към пролетта.

1. Карфиол с таханов сос

Типичният едва доловимо налютващ зелен вкус на карфиола намира едно от най-добрите си превъплъщения в комбинация със сладко-горчивия сусамов тахан - точно както в тази толкова лесна за приготвяне рецепта.

2. Пълнени чушки със зеленчуково кърп

Макар и запечени, чушките в тази рецепта запазват достатъчно свеж вкус, с който да обогатят ароматната плънка в индийски стил.

3. Салата от нар и леща

Очевидните блискоизточни мотиви в тази салата я правят освен засищаща и приятно екзотична и вълнуваща.

4. Пилаф от киноа с тиквички и маслини

Готвенето в бульон е основна характеристика на пилафа, така че замената на ориза с киноа е малък грях към правоверните почитатели на ориенталското ястие.

► 5. Тофу със зеленчуци в сладко-кисел сос

Сладко-киселият сос е емблематичен за китайската кухня и макар по-често да се прилага в месни ястия, постните алтернативи също са изключително вкусни.

6. Пълнен червен лук

Трансформирането на лучените аромати по време на печене е като истинска магия – едва ли някой може да устои на карамелено-пикантните препечени нотки, докато учудващо много хора бърчат носове пред суровия зе-

ленчук.

7. Киноа с коприва, пресен лук и маслини

С тази рецепта посегнахме на още една българска класика, в която обичайният ориз е заменен с модерната киноа, а копривата и маслините са на мястото си. ■

От МЕНЮ

И ОЩЕ ЕДНО ЯСТИЕ - ОРИЗ, ГЪБИ И ЗЕЛЕНЧУЦИ

Необходими съставки: ориз - 200 г, лук - 1 глава, чесън - 1 скилидка, моркови - 1 бр., чушки - 1 бр., домати - 1 бр., гъби - 100 г (булки, печурки или др.), олио - 2 сл., сол - 1 ч.л., черен пипер - 1/2 ч.л., къри - 1 ч.л., магданоз - 1/2 връзка, копър - 1/2 връзка.

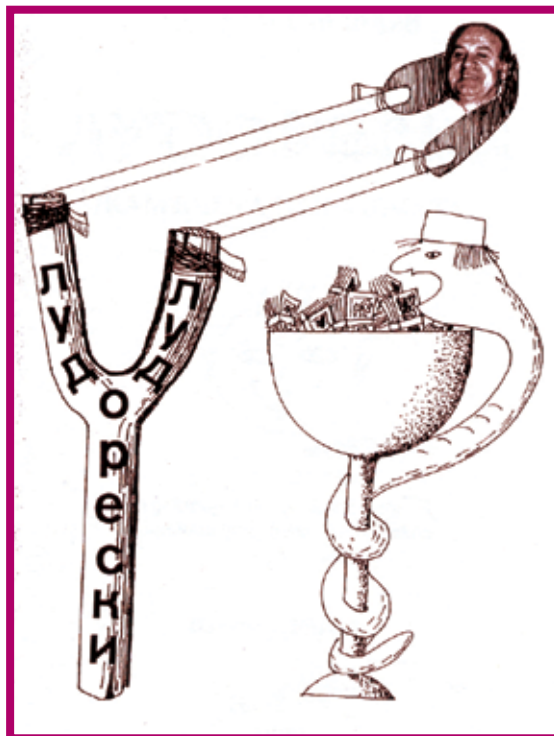
Начин на приготвяне:

Измиваме ориза под течаща вода и го отцеждаме. В дълбок съд загреваме олиото и в него задушаваме нарязаните лук, морков, домати, гъби, чушки и чесън. Добавяме ориза и разбъркваме докато стане стъклен. Овкусяваме със сол, черен пипер и къри. Доливаме 700 мл топла вода и сипваме ориза в тава. Поръсваме с наситнените копър и магданоз и разбъркваме. Печем в предварително загрята фурна на 200 градуса за около 30-40 минути. ■

УСМИХНЕТЕ СЕ СЪС СТЕФАН СТОЙЧЕВ И НЕГОВИТЕ ЛУДОРЕСКИ

Иванчо, да не ме сваляш?

-Защо,Марийке?
Нито си министър-
председател, нито
си радиатор.

Срещам възрастен бивш колега.

- Как я караш? - питам го.

- Добре, щом съм на крака, но съм
на Велики пости.

- Откога докога постиш?

- От 1 януари до 1 януари следва-
щата година. Пенсионер съм.

Красива секретарка плаче със сълзи:

- Г-н директоре, защо ми уволнявате-е?

- Не плачи бе Деси! Кой казва, че те увол-
нявам?

- Ами защо изнасят дивана от кабинета
Ви?

- Просто ще подменям мебелите. Спалня
ли да купя?

- Здравей, как си? Влезе ли в някоя партия?
Виж колко много са се нароили.

- Не, но самият аз създадох нова партия. Нарича се АСП – активна сексуална партия.

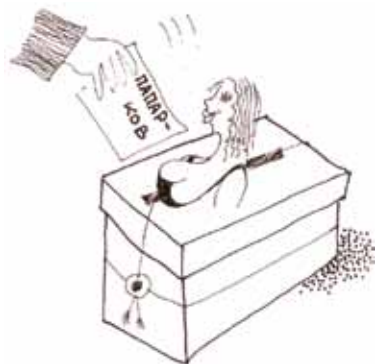
- Ей, че хубава партия! Запиши и мен!

- Не може. Вземаме по един член от семейството. Жена ти вече се записа.

Пием си с Пешо гроздова.

- Хайде да почерпиш още по една, че нямам стотинки. Където скрия някой лев, жената все го намира.

- Много е просто, Пешо! Ако е през лятото, отоваряш гардероба и скриваш парите в джоба на зимното палто на жена ти. Ако е през зимата – в лятната ѝ рокля. Нищо не е оставила там, няма и да го търси.

Гласувах за Папараков и той стана депутат.

- Как можа? Нали ти е политически противник?

- Да но вече е постоянно в София. Сега спокойно спя с жена му.

През 1980 г. френска икономическа делегация посетила Пловдив. Завели я в тогавашния завод за конфекция ДИП „България“. Един от гостите погледнал многоетажната административна сграда и попитал:

- Какво е това?

-Администрацията.

- На цяла България ли?

ПОСЛАНИЕ

Стоянка СТРИНСКА

Когато моля се на Бога,
вярвам в неговите чудеса,
крепи ме истински надеждата,
постигам всичко с любовта.

Бъдете, вий, сплотени, хора,
на всеки зов подавайте ръка!
Отървете се от злобата, от завистта
и алчността голяма!

Нека събереме мощ и сила,
всички заедно, дружно по света,
винаги да ни крепи обичта
за добри дела – от Любовта!

КРЪГОСЛОВИЦИ

От клетките с чертичка по посока на часовниковата стрелка: 1. Пъстро-перест папагал. 2. Жената на Яворов. 3. Героиня на Л. Каравелов от повестта „Българи от старо време“. 4. Пролетно градинско или диво цвете. 5. Древногръцка богиня на победата. 6. Женска дреха от Юж. Азия. 7. Поема от Дора Габе. 8. Авторката на книгата „Самотният скиор“. 9. Съд за цветя или за украса. 10. Една от зодиите. 11. Френски писател (1802-1870) – „Тримата мускетари“. 12. Равен резултат при игра на шах. 13. Роман от Емил Зола. 14. Героиня на Вазов от поемата „Грамада“. 15. Парниково цвете с едри бели цветове. 16. Героиня на Галина Николова от романа „Битка по пътя“. 17. Героиня на Вазов от драмата „Към пропаст“. 18. Френска физичка, носителка на Нобелова награда (1897-1950). 19. Голяма и хищна морска риба. 20. Памучни конци за бродерия или ръчно плетиво. ■

Съставил: Иван МАНЧЕВ

ОТ КЛЕТКИТЕ С ЧЕРТИЧКА ПО ПОСОКА НА ЧАСОВНИКОВАТА СТРЕЛКА:

1. Български националреволюционер, знаменосец на Ботевата чета (1845-1876). 2. Български

националреволюционер, един от основателите на Гюргевския ЦК. (около 850-1876). 3. Прабългарски род, сменил рода Дуло.

4. Борец против турското иго. Участник в Нова Българска легия в Белград (около 1803-1870). 5. Кутия за сачмен лагер. 6. Наш

исторически град. 7. Титла на вожд в България. 8. Съединен в едно цяло ръкописен или печатен текст, често с илюстрации. 9.

Главен площад на древногръцки град. 10. Вид радиолокатор. 11. Марка чешки автомобили. 12. Малки подразделения пехота, отделни бойни машини или кораби, които служат за охрана,

разузнаване и свързка. 13. Жесток римски император (37-68). 14. Таен сътрудник на чужда държава с разузнавателна и вредителна цел. 15. Система револвер с въртящ се барабан. 16. Марка японски автомобили.

17. Асеновград. 18. Ера. 19. Никола. 20. Он.

21. Асонанс.

22. Ски. 23. Алеко. 24. Апис. 25. Иран. 26. Ела.

27. Он.

28. Он.

29. Он.

30. Он.

31. Он.

32. Он.

33. Он.

34. Он.

35. Он.

36. Он.

37. Он.

38. Он.

39. Он.

Съставила:
Василка КИРОВА

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БР. 2

ВОДОРАВНО: 1. Апотема. 8. Икарус. 9. Аро. 10. Аре. 11. Ли (Софус). 12. Стан. 13. „Ако“. 14. Мали. 16. Ив (Артър). 17. Апе. 18. Ера. 19. Никола. 21. Асонанс.

ОТВЕСНО: 1 Пири (Робърт). 3. Око. 4. ТА. 5. Ерато. 6. Мура. 7. Асенова (Венка). 9. Аламана. 12. Ски. 13. Алеко. 15. Апис. 16. Иран. 18. Ела. 20. Он.

**Ако сте пропуснали да се абонирате за сп. КУРАЖ ,
можете да го направите във всички пощенски
станции в страната, но само още три пъти:
до 15 март, до 15 юни и до 15 септември
за оставащите до края на годината месеци.
Цената е 0,50 лв. за един брой (за един месец).**

АПРИЛ

ПАМЕТТА НА БЪЛГАРИЯ

5. - 160 г. от
рождението
на Александър
I Батенберг
– първият
български княз
след Освобож-
дението от
1879 до 1886
година (1857–
1893);

•17. - 115 г. от
рождението на
Веселин Стоянов
– български ком-
позитор (1902–
1969);

•22. - 215 г. от рож-
дението на Юрий
Венелин – украин-
ски славист, бълга-
рист, фолклорист,
етнограф и фило-
лог (1802–1839);

•5. - 195 г. от рожде-
нието на Александър
Богориди – първият
областен управител
на Източна Румелия
от 13 март 1879 до
1884 г. (1822–1910);

•25. - 55 г. от
рождението на
Петя Дубарова –
българска поете-
са (1962–1979);

•14. - 105 г. от рождението
на Парашкев Хаджиев –
български композитор
(1912 – 1992);

•27. - 135 г. от рождението на
Боян Пенев – един от най-
изтъкнатите български лите-
ратурни историци и критици
(1882–1927).